

Nr 19.

Warszawa, dn. 13 maja 1933 r.

Ogóln. zbioru Nr 577.

WYDAWCA: W imieniu Polskiego Związku Przemysłowców Metalowych — Wiceprezes Rady Związku inż. S. J. Okolski.
Redaktor odpowiedzialny inż. Maurycy Chorzewski.

REDAKCJA I ADMINISTRACJA: Warszawa, ul. Traugutta 4, tel. 714-26. Adres telegr.: „Metalowcy—Warszawa”.

Prenumerata wynosi z przesyłką w kraju: zł 5 kwartalnie. Numer pojedynczy gr. 50.

TREŚĆ NUMERU: *Ś. p. Herman Wilde. — Prawo kartelowe. — Przyjęcie nowych członków do Polskiego Związku Przemysłowców Metalowych. — Listy przewozowe kolejowe na okaziciela. — Stan przemysłu metalowego w oświetleniu statystycznym. — Konflikt pomiędzy żelaznymi hutami a przetwórcami żelaza w Niemczech. — Z działalności Związku Eksportowego Przemysłu Metalowego Przetwórczego. — List otwarty Związku Niemieckich Inżynierów do Kanclerza Rzeszy. — Handel Zagraniczny Polsko-Czeskosłowacki. — Nowe oświetlenie dróg. — Ceny. — Patenty.*

Ś. P. HERMAN WILDE.

W d. 5 maja r. b. po krótkiej chorobie zmarł w Łodzi ś. p. Herman Wilde, długoletni członek Rady Polskiego Związku Przemysłowców Metalowych, prezes oddziału Łódzko-Kaliskiego P. Z. P. M. od początku zorganizowania tej placówki z siedzibą w Łodzi. W niedzielę d. 7 b. m. na cmentarzu ewangelickim w Łodzi odbył się pogrzeb ś. p.

H. Wildego przy licznych udziale przemysłowców metalowych łódzkich, szerokich sfer przemysłowych oraz urzędników i robotników fabryki maszyn i odlewni żelaza Sp. Akc. „J. John” w Łodzi, której dyrektorem zmarły był w ciągu 23 lat. W imieniu Polskiego Związku Przemysłowców Metalowych w smutnym obrzędzie wzięła udział wraz ze sztandarem związkowym specjalna delegacja Rady Związku w składzie prezesa p. Jana Jeziorańskiego, wiceprezesa p. St. J. Okolskiego, prezesa grupy odlewni p. Kazimierza Ambrożewicza. Delegacja złożyła na trumnie wieniec od organizacji przemysłu metalowego i wyraziła wdowie, córce i dwóm synom Zmarłego gorącą kondolencję.

Nad mogiłą zwłoki ś. p. Wildego pożegnał w imieniu organizacji przemysłu metalowego przetwórczego p. S. J. Okolski przemówieniem następującem:

Żałobni słuchacze,

Gdy nad wyraz smutna wiadomość o zgonie ś. p. Prezesa Hermana Wildego doszła onegdaj do wiadomości Centrali organizacji przemysłu metalowego w Warszawie, pogrążeni zostaliśmy w głębokiej żałobie po stracie wybitnego i zasłużonego przemysłowca, który życie swe spędził pracując znojmie i wydatnie w umiłowanym zawodzie.

Urodzony w r. 1864 w Estonji w Werro w pobliżu Dorpatu, mając 2 lata przywieziony został ś. p. Wilde przez ojca dr. med. Eugenjusza do Warszawy, gdzie w domu swej ciotki, żony słynnego lekarza i niepospolitego obywatela ś. p. Tytusa Chałubińskiego miał możność zetknięcia się z kulturą polską i obcowania z najwybitniejszymi synami ziemi polskiej. Tu też wywarł na niego trwały wpływ starszy o 12 lat bliski Jego krewny, ś. p. Władysław Jechalski, który z czasem zasłynął jako wybitny organizator przemysłu metalowego.

Po ukończeniu VI gimnazjum w Warszawie i wyższych studjów w Dreźnie wstąpił ś. p. Wilde w roku 1888 do Stalowni Warszawskiej, gdzie rozpoczął swą pracę pod wytrawnym kierunkiem Pastora. Gdy Stalownia Warszawska przeniesiona została na Południe Rosji do Zaporozża-Kamienskoja, dalsza praca Zmarłego nastąpiła w zakładach Dnieprowskich, których duszą był słynny już wówczas przemysłowiec inż. Ignacy Jasiukowicz. Następnymi etapami pracy ś. p. Wildego były: Zakłady Ostrowieckie, gdzie pracował razem z Ruppem i Tadeuszem Popowskim, Towarzystwo Elektryczne „Union” i własna fabryka kotłów w Tağanrogu, którą prowadził wspólnie z belgijczykiem Albertem Nèvem pod firmą „Nève, Wilde & Co”.

W r. 1909 ś. p. Wilde zjawia się na terenie łódzkim, wstępując do fabryki maszyn i odlewni żelaza „J. John”. Placówka ta, zawdzięczająca swój rozwój zdrowym fundamentom, założonym przez Józefa Johna, inicjatywie ś. p. Jechalskiego, przedsiębiorczości Adolfa Johna oraz konsekwentnej polityce handlowej Zmarłego, staje w szeregu przodujących zakładów polskiego przemysłu metalowego.

Zasługi ś. p. Hermana Wildego polegają nietylko na Jego pracy zawodowej. Gdy po wojnie przemysłowcy metalowi ze wszystkich dzielnic przyłączają się do Stowarzyszenia Zawodowego Przemysłowców Metalowych b. Królestwa Polskiego i przekształcają je na Polski Związek Przemysłowców Metalowych, obejmujący całkowite terytorjum Rzeczypospolitej, do najczynniejszych organizatorów naszego zrzeszenia zaliczaliśmy stale ś. p. Wildego, długoletniego członka Rady Polskiego Związku Przemysłowców Metalowych, Zjednoczonych Polskich Przemysłowców Metalowych Sp. Akc. i Tow. Ubezpieczeń Wzajemnych „Snop”, oraz radcy Izby Przemysłowo-Handlowej w Łodzi, w których to instytucjach uczestniczył z ramienia przemysłu metalowego. Pomimo, że mieszkał poza Warszawą, Zmarły zawsze w miarę sił i możliwości pracował razem z nami, a jako organizator Łódzkiego Oddziału Związku i długoletni, a dotąd jedyny jego Prezes, świecił innym Oddziałom przykładem postępowania, w jaki sposób, broniąc interesów fabryk miejscowych, należy lojalnie współpracować z Centralą Związku i mieć zawsze ogólny krajowy cel na widoku.

To też dziś, gdy z bólem serca żegnamy Zmarłego, gdy sztandar Związkowy oddaje hołd Jego szczątkom doczesnym, wyrażamy ś. p. Hermanowi Wilde w imieniu Polskiego Związku Przemysłowców Metalowych i Zjednoczonych Polskich Przemysłowców Metalowych wdzięczność serdeczną i uznanie głębokie.

Pamięć o Tobie, drogi Towarzyszu pracy, przetrwa nas. Pozostaniesz dla polskich przemysłowców metalowych nazawsze wzorem wysokiej etyki, obowiązkowości, ujmującego obejścia, lojalności w postępowaniu i w dążeniu do dobra ogólnego.

Pamięci Twojej cześć!

PRAWO KARTELOWE.

W Nr. 31 „Dziennika Ustaw” z d. 4 maja 1933 r. pod poz. 271 została ogłoszona ustawa o kartelach z dnia 29 marca 1933 r.

Przepisom tej ustawy podlegają umowy, uchwały i postanowienia, mające na celu regulowanie produkcji, zbytu, cen i warunków płatności w dziedzinie górnictwa, przemysłu i handlu. Ustawa zastrzega, że akty tego rodzaju winny być sporządzane w formie pisemnej pod rygorem nieważności.

Każda umowa o typie kartelowym winna być zgłaszana Ministrowi Przemysłu i Handlu w terminie 14-

dniowym od daty zawarcia umowy. Na podstawie tych zgłoszeń prowadzony będzie przez Ministra Przemysłu i Handlu rejestr kartelowy. Rejestr kartelowy będzie dostępny do przejrzania dla wszystkich, a wpis do rejestru kartelowego winien być ogłaszany w wy ciągu w Monitorze Polskim.

Przy Sądzie Najwyższym ustanawia się Sąd Kartelowy w składzie 5 członków, z których 3 członków delegowanych jest z grona sędziów Sądu Najwyższego, a 2 wyznaczonych przez Ministra Sprawiedliwości zśród specjalistów, przedstawionych przez Ministra Przemysłu i Handlu i Izbę Przemysłowo Handlową w Warszawie, z tem zastrzeżeniem, że jeden z sędziów musi być wybrany z listy ustalonej na podstawie wniosku Ministra Przemysłu i Handlu, a drugi z listy ustalonej na podstawie wniosku Izby Przem.-Handl. w Warszawie.

Sąd Kartelowy, w którym Minister Przemysłu i Handlu w osobie swego delegata posiada prawa strony, orzeka na wniosek Ministra Przemysłu i Handlu w sposób ostateczny, obowiązujący wszelkie władze: rozwiązanie umowy lub uchylenie poszczególnych postanowień umowy; całkowite lub częściowe uchylenie uchwały lub postanowienia; upoważnienie uczestników porozumienia kartelowego do przedterminowego wypowiedzenia umowy, do odstąpienia od umowy lub wystąpienia z zrzeszenia; zwolnienie uczestników porozumienia kartelowego od wykonywania uchwały lub postanowienia kartelu.

Minister Przemysłu i Handlu, występując do Sądu Kartelowego, może zawiesić w całości lub w części wykonywanie umowy, uchwały lub postanowienia kartelu. Decyzję tę może Sąd Kartelowy uchylić, rozpatrując ją przed wydaniem orzeczenia.

Uczestnicy umów kartelowych obowiązani są na każde wezwanie Ministra Przemysłu i Handlu okazywać Ministrowi księgi handlowe i dokumenty dotyczące wykonywania umów.

Ustawa przewiduje bardzo wysokie sankcje karne. I tak naprzykład za niezgłoszenie do rejestru kartelowego umowy kara wynosi 50 000 zł., za wykonywanie rozwiązanej umowy kartelowej — 500 000 zł., za złożenie nieprawdziwych zeznań i dowodów lub utrudnianie wykonywania czynności biegłego lub świadka — 50 000 zł.

Ustawa Kartelowa wchodzi w życie 4 lipca r. b.

PRZYJĘCIE NOWYCH CZŁONKÓW DO POLSKIEGO ZWIĄZKU PRZEMYSŁOWCÓW METALOWYCH.

Na posiedzeniu Rady P. Z. P. M. w dn. 27 kwietnia r. b. zostali przyjęci w poczet członków P. Z. P. M.:

1) „Huta Pokój” Śląskie Zakłady Górniczo-Hutnicze, Spółka Akcyjna, Katowice, Zamkowa 3.

2) Śląski Przemysł Cynkowy, Spółka Akcyjna, Kostuchna, woj. Śląskie.

LISTY PRZEWOZOWE KOLEJOWE NA OKAZI CIELA.

W sprawie rozporządzenia Ministra Komunikacji o listach przewozowych na okaziciela znajdujemy w Nr. 104 „Codziennej Gazety Handlowej” z dn. 8 maja 1933 r. następujące uwagi.

W „Dzienniku Taryf i Zarządzeń Kolejowych” Nr. 27 z dn. 27.4 b. r., który ukazał się dnia 6 b. m., ogłoszone zostało rozporządzenie ministra komunikacji, mocą którego z dn. 1 maja r. b. wprowadza się do taryfy towarowej część I. A. zmianę, według której kolej żelazna przyjmuje listy przewozowe, adresow-

wane „na okaziciela wtórnika listu przewozowego”. Szczegółowe warunki regulaminu przewiduje załącznik G., który wprowadza cały szereg nowych przepisów w tej materji.

Poniżej podajemy najważniejsze przepisy w tym względzie, przyczem zastrzegamy sobie, że powrócimy do omawianej już kwestji po pewnym okresie próbnym i po zdobyciu pewnej praktyki w posługiwaniu się tego rodzaju anonimowymi listami przewozowymi.

Z przepisów ważniejszych w dziale „Warunki przewozu przesyłek towarowych wspomnieć tu należy postanowienie, mówiące o tem, że w razie zaginięcia wtórnika l. p. na okaziciela osoba, żądająca wydania przesyłki, winna złożyć na stacji przeznaczenia oświadczenie, zawierające treść zaginionego wtórnika z motywacją uprawnień o posiadaniu wtórnika, na co kolej wydaje pokwitowanie i ogłasza o zaginięciu wtórnika listu przewozowego na stacji przeznaczenia na koszt osoby składającej oświadczenie. W 10 dni po wywieszeniu ogłoszenia, w 30 od chwili przybycia przesyłki wydaje się przesyłkę osobie, która złożyła oświadczenie. Jeżeli wtórnik zostanie przedłożony przed wydaniem przesyłki tej osobie, kolej żelazna obowiązana jest wydać przesyłkę okazicielowi wtórnika l. p., który na żądanie kolei żelaznej powinien potwierdzić jej odbiór oraz wylegitymować się.

Przepisy szczegółowe zaznaczają, iż od przewozu za l. p. na okaziciela wtórnika l. p. wyłącza się przedmioty, przyjmowane do przewozu warunkowo (par. 4-ty p. 1 lit. A, B, C, E, taryfy towarowej część I. A). Ponadto stosowanie tych listów może być ograniczone drogą specjalnych i wyjątkowych taryf kolejowych.

Przepisy szczegółowe w sprawie wzmiankowanej omawiają poza punktem o przedmiotach, wyłączonych od przewozu, sprawę listu przewozowego i jego wtórnika, kwestję zawarcia umowy o przewóz, opłat dodatkowych, zmiany drogi przewozu, (kolej żel. nie zawiadamia nadawcy o niej), terminu dostawy, zawiadomień o przeładunku i wyładunku przesyłki, poprawieniu ładunku i odładowaniu nadwyżki, zawiadomień o przybyciu, wydaniu i terminie odbioru przesyłki. W dalszym ciągu mowa jest o niedopuszczalności obciążania wzmiankowanych już przesyłek zaliczkami w gotowiznie, o prawie wprowadzania zmian w umowie o przewóz, które posiada tylko posiadacz wtórnika l. p. (drogą zlecenia dodatkowego), przyczem kolej żelazna może uchylić lub ograniczyć to prawo. Wreszcie rozporządzenie omawia wykonanie zleceń dodatkowych, przeszkody w przewozie i wydaniu przesyłek, reklamacje i kategorie osób uprawnionych do powództwa przeciw kolei żelaznej. Prawo to służy posiadaczowi wtórnika listu przewozowego, dopóki przesyłki nie wydano — po wydaniu zaś przesyłki osobie, której wydano przesyłkę. Jeżeli na nadawcę przeszło prawo rozporządzenia przesyłką, (par. 14 punkt 3-ci), nie ma on obowiązku dołączania do skarg wtórnika listu przewozowego.

Należy zaznaczyć, że listy przewozowe kolejowe na okaziciela znane były dobrze na terenie Polski Kongresowej przed wojną 1914 r.

STAN PRZEMYSŁU METALOWEGO W OŚWIETLENIU STATYSTYCZNYM.

Pod wspólnem mianem przemysłu metalowego obejmujemy zakłady produkujące bardzo różnorodne wytwory, wchodzi tu bowiem produkcja odlewów z żelaza i stali, produkcja drutu, gwoździ i wyrobów pokrewnych, produkcja wyrobów kotlarskich i konstrukcyj żelaznych, produkcja armatury parowej i wodnej, produkcja wyrobów nożowniczych, produkcja wyrobów ślusarskich, mebli, produkcja wyrobów blaszanych. Wahania konjunktury gospodarczej w bardzo różny sposób odbijają się na wytwórczości po-

szczególnych gałęzi przemysłu metalowego, dość sobie przypomnieć odmienny wpływ na produkcję wytworów, służących do inwestycji w przemyśle, lub w budownictwie mieszkaniowem, która podczas kryzysu szczególnie silnie spada, od wpływu wywieranego na wytwory służące do bezpośredniej konsumpcji. Dlatego też szczegółowe badania, dotyczące przemysłu metalowego powinny brać pod uwagę poszczególne gałęzie jego wytwórczości.

Dla ogólnej jednak orientacji mogą służyć liczby ogłaszane co miesiąc przez Główny Urząd Statystyczny o stanie zatrudnienia i zamówień w całym przemyśle metalowym. Dane te obejmują zakłady zatrudniające normalnie 20 i więcej robotników. Według zestawień Głównego Urzędu Statystycznego dla 1928 r. zakłady zatrudniające 20 i więcej robotników wynosiły w przemyśle metalowym 31,1% ogólnej liczby zakładów, które jednakże zatrudniały 83,3% ogólnej liczby robotników, pracujących w tym przemyśle.

Dla uwypuklenia obecnego stanu przemysłu metalowego podamy poza danymi dla roku 1931 i 1932 również dane dla roku 1928, w którym ożywienie gospodarcze było u nas największe, gdyż już w roku 1929, szczególnie w jego końcu rozpoczęło się załamanie pomyślniej konjunktury.

Dane o liczbie zakładów czynnych i nieczynnych przedstawiały się jak następuje:

Liczba zakładów, zatrudniających normalnie 20 i więcej robotników.

Miesiące	Z a k ł a d y					
	c z y n n e			n i e c z y n n e		
	1928 r.	1931 r.	1932 r.	1928 r.	1931 r.	1932 r.
I	355	429	365	19	44	111
II	361	431	374	19	45	102
III	369	437	381	15	37	96
IV	365	441	380	17	36	97
V	376	442	375	15	36	101
VI	375	439	376	15	39	100
VII	379	429	378	15	48	99
VIII	378	423	374	11	55	104
IX	383	422	380	11	55	99
X	384	412	382	10	62	99
XI	384	404	378	10	71	103
XII	383	403	370	12	72	106

Źródło: Wiadomości Statystyczne z lat 1928—1933.

Przedewszystkiem zwraca uwagę, że liczba zakładów ogółem oraz zakładów czynnych w roku 1931 jest wyższą niż w roku 1928. Zwiększenie liczby zakładów, lub też jej zmniejszenie może powstać nie tylko z założenia nowych przedsiębiorstw, ale również ze zwiększenia liczby robotników w istniejących poprzednio mniejszych zakładach tak iż liczba ich osiąga 20. Takie zakłady są wliczane do statystyki, prowadzonej miesięcznie przez Główny Urząd Statystyczny, natomiast zakłady, w których liczba robotników staje się normalnie mniejszą od 20, są z tej statystyki wyeliminowane. Dlatego też nie można, biorąc pod uwagę wyłącznie liczbę zakładów większych, czynić wnioski o zwiększeniu ogólnej liczby zakładów, lub też o jej zmniejszeniu.

Liczba zakładów czynnych, zatrudniających 20 i więcej robotników wzrastała w porównaniu z rokiem 1928 w roku 1929, gdy w styczniu w statystyce uwzględniono 377 zakładów czynnych i w 1930 r., gdy w styczniu było 404 zakłady czynne, a w grudniu 440.

Liczba zakładów czynnych w 1931 r. wykazuje tendencję zwiększenia ich liczby do maja, od czerwca zaś tendencję stale malejącą aż do grudnia włącznie.

W roku 1932 liczba zakładów czynnych jest stale znacznie niższa niż w roku 1931. Przebieg zmian liczby zakładów w poszczególnych miesiącach ma bardziej różnorodną tendencję: od stycznia do marca liczba zakładów rośnie, w kwietniu i maju zmniejsza, w czerwcu i lipcu znowuż wzrasta, w sierpniu maleje, we wrześniu i październiku znowuż rośnie, w listopadzie i grudniu maleje, przyczem niższa ta utrzymuje się również w styczniu 1933 r., gdy było czynnych 348 zakładów.

Tak falisty przebieg liczby zakładów czynnych w 1932 r. można wytłomaczyć dążeniem do wykorzystania nawet chwilowo lepszej konjunktury przez uruchamianie zakładów, które po wykorzystaniu takiej przejściowej poprawy stosunków przestają znowuż być czynnymi.

Pogorszenie stanu przemysłu metalowego w 1931 roku w porównaniu z 1928 r. można już stwierdzić z zestawienia liczby zakładów zupełnie nieczynnych, która w 1931 r. jest stale wyższą niż w 1928 r. i to nie tylko w liczbach bezwzględnych, lecz również w stosunku do liczby zakładów czynnych.

W roku 1932 liczba zakładów nieczynnych jest jeszcze większą i zbliża się do 1/4 ogólnej liczby zakładów uwzględnianych w statystyce.

Dodając liczbę zakładów czynnych i nieczynnych możemy otrzymać ogólną ilość zakładów istniejących w poszczególnych miesiącach. Porównyując te liczby dla roku 1931 i 1932 możemy powiedzieć, że liczby te nie uległy naogół niższe, co wskazuje na to, iż zakłady przemysłu metalowego nie są ostatecznie likwidowane, gdyż wówczas zakłady te byłyby ze statystyki wyłączone.

Przesyłając Głównemu Urzędowi Statystycznemu dane o stanie zatrudnienia poszczególne zakłady charakteryzują stan zamówień według trzech stopni: dobry, średni i zły. Na podstawie tych danych Główny Urząd Statystyczny oblicza odsetek robotników, zatrudnionych w każdej z powyższych kategorii zakładów. Wobec tego, że w obliczeniach tych nie bierze się pod uwagę zakładów nieczynnych, zestawienia te dają naogół bardziej pomysłny obraz niż jest on w rzeczywistości, gdyż zakłady nieczynne mają, ma się rozumieć, najgorszy stan zamówień. Znaczenie zakładów w których stan zamówień był dobry charakteryzują nam następujące liczby:

Odsetek robotników, zatrudnionych w zakładach, w których stan zamówień był dobry.

Miesiące	L a t a			Miesiące	L a t a		
	1928	1931	1932		1928	1931	1932
I	8,1	0,5	1,1	VII	8,7	2,1	1,5
II	8,0	0,2	0,6	VIII	15,2	1,3	1,8
III	11,0	1,0	—	IX	17,0	1,6	0,5
IV	7,9	1,9	—	X	10,2	4,2	0,1
V	7,9	2,0	0,3	XI	9,3	0,6	0,8
VI	8,1	1,4	0,4	XII	7,3	2,1	0,9

Nawet w okresie pomysłnej konjunktury odsetek robotników zatrudnionych w zakładach, mających dobry stan zamówień, nie był zbyt wielkim. Maksimum, przypadające na wrzesień 1928 r., obejmuje nieco więcej niż 1/4 ogólnej liczby robotników.

W roku 1931 zakłady, w których stan zamówień był dobrym, należą do rzadkich już wyjątków i najwyższy odsetek robotników, zatrudnionych w takich zakładach wynosił w październiku 4,2%. W porównaniu nawet z rokiem 1928 odsetki są bardzo niskie.

W roku 1932 w dwóch miesiącach, marcu i kwietniu, niema ani jednego zakładu, w którym stan zamówień byłby dobry, odsetki w pozostałych miesiącach są minimalne: najwyższy w sierpniu wynosił 1,8%.

W styczniu 1933 r. nie było ani jednego zakładu, w którym stan zamówień byłby dobry.

Pomijając dane o zakładach ze średnim stanem zamówień, które można otrzymać po odjęciu od stu odsetka robotników, zatrudnionych w zakładach z dobrym i ze złym stopniem zamówień, scharakteryzujemy poniżej zakłady ze złym stanem zamówień.

Odsetek robotników, zatrudnionych w zakładach, w których stan zamówień był zły.

Miesiące	L a t a			Miesiące	L a t a		
	1928	1931	1932		1928	1931	1932
I	24,7	85,9	83,5	VII	14,9	71,2	74,1
II	22,8	78,5	82,0	VIII	11,2	68,9	68,1
III	16,1	73,4	85,5	IX	14,7	70,6	69,5
IV	21,8	83,9	84,6	X	16,9	69,8	68,8
V	17,4	77,7	75,9	XI	16,9	79,7	64,2
VI	16,7	78,7	75,8	XII	22,3	84,0	69,6

Źródło: Wiadomości Statystyczne za lata 1928—1933.

W 1928 r. odsetek robotników, zatrudnionych w zakładach, mających zły stan zamówień, zmniejszał się stale z jednym odchyleniem aż do sierpnia włącznie, następnie zaś aż do końca roku wzrastał.

W roku 1931 w porównaniu z rokiem 1928 odsetek robotników zatrudnionych w zakładach ze złym stanem zamówień jest wielokrotnie wyższy. Wahania z miesiąca na miesiąc są dość silne, maksimum odsetka przypada na styczeń. W dwóch następnych miesiącach ulega on stosunkowo znacznej niższe, w kwietniu znowuż silnie rośnie, w maju maleje, w czerwcu nieco rośnie, w lipcu i sierpniu maleje, we wrześniu rośnie, w październiku maleje, co prawda bardzo nieznacznie, w listopadzie i grudniu znowuż silnie rośnie.

W roku 1932 naogół sytuacja w porównaniu z r. 1931 uległa pewnej poprawie, szczególnie w końcu roku. Odsetki robotników, zatrudnionych w zakładach ze złym stanem zamówień są w 8 miesiącach 1932 r. niższe, z czego w ostatnich 5 miesiącach liczby są stale niższe dla 1932 r., różnica przytem w listopadzie i grudniu jest dość poważną.

Porównyując dane dla poszczególnych miesięcy 1932 r. możemy powiedzieć, że naogół odsetki mają tendencję niższą z pewnymi jednak odchyleniami. Najniższy odsetek przypada na listopad, w grudniu odsetek jest już wyższy, przyczem wzrost odsetka robotników, zatrudnionych w zakładach, mających zły stan zamówień, przejawiał się również w styczniu 1933 roku, gdy odnośny odsetek wynosił 71,8%.

Najlepszym wskaźnikiem jest jednak liczba pracujących robotniko-godzin, która w sposób dość dokładny charakteryzuje nam zmiany zachodzące w rozmiarach produkcji.

Liczba pracujących robotniko-godzin przeciętnie tygodniowo w tysiącach.

Miesiące	1928 r.			1931 r.			1932 r.		
	1928 r.	1931 r.	1932 r.	Miesiące	1928 r.	1931 r.	1932 r.		
I	1 643	1 198	858	VII	1 843	1 167	931		
II	1 752	1 170	794	VIII	1 853	1 162	963		
III	1 821	1 166	824	IX	1 925	1 149	1 013		
IV	1 790	1 143	904	X	1 907	1 089	1 058		
V	1 809	1 135	806	XI	1 944	1 057	1 003		
VI	1 821	1 190	936	XII	1 920	1 053	932		

Liczba pracujących robotniko-godzin w 1928 roku w poszczególnych miesiącach ma naogół tenden-

cję zwykłą z pewnymi odchyleniami aż do listopada, grudzień wykazuje już pewną zniżkę.

W 1931 r. liczba przepracowanych robotniko-godzin jest stale niższą niż w 1928 r. Przeciętnie tygodniowo w ciągu całego roku 1928 przepracowano 1.836 tysięcy robotniko-godzin, a w 1931 r. — 1.140, to jest o 37,9% mniej.

Do maja 1931 r. włącznie mamy stałą z miesiąca na miesiąc zniżkę przepracowanych robotniko-godzin. Czerwiec wykazuje stosunkowo dość dużą zwyżkę, w następnych miesiącach mamy znowuż stale zniżkę aż do grudnia włącznie.

W roku 1932 w porównaniu z 1931 r. mamy dalsze pogorszenie sytuacji, we wszystkich miesiącach dane dla 1932 r. są niższe, a przeciętnie tygodniowo w ciągu całego roku przepracowano 919 tysięcy robotniko-godzin, to jest o 19,4% mniej niż w 1931 r.

Porównywując jednak dane dla poszczególnych miesięcy 1932 r. możemy stwierdzić od czerwca znaczny wzrost przepracowanych robotniko-godzin, który trwa z pewnym załamaniem się w lipcu aż do października włącznie. Listopad i grudzień wykazują zniżkę, szczególnie jednak silną jest ta zniżka w styczniu 1933 r., gdy przepracowano 783 tysiące robotniko-godzin przeciętnie tygodniowo, co wynosiło 65,3% robotniko-godzin przepracowanych w tym samym miesiącu w 1931 r. i tylko 47,7% robotniko-godzin przepracowanych w styczniu 1928 r.

Poprawa osiągnięta przez przemysł metalowy w drugiej połowie 1932 r. staje pod wielkim znakiem zapytania. Korzystny wpływ na stan przemysłu metalowego może wywrzeć w następnych miesiącach rozwinięcie ruchu budowlanego, który jednak w roku obecnym nie zapowiada się zbyt pomyślnie, przyczem popieranie budownictwa małych domków, a również domów drewnianych nie jest okolicznością sprzyjającą dla przemysłu metalowego. *Dr. J. Piekałkiewicz.*

KONFLIKT POMIĘDZY ŻELAZNEMI HUTAMI A PRZETWORCAMI ŻELAZA W NIEMCZECH.

W nr. 16 „Przemysłu Metalowego” z r. b. wskazywaliśmy, że trudności jakie istnieją w polskim przemyśle żelazoprzetwórczym, nie mogącym podołać działalności konkurencyjnej zakładów przetwórczych, należących do hut żelaznych, nie są zjawiskiem odosobnionem i że podobna sytuacja jest i w innych krajach. Jako przykład cytowaliśmy głosy prasy francuskiej o sytuacji we Francji oraz podaliśmy notatkę o akcji prowadzonej w Niemczech przez związek, utworzony specjalnie przez niezwiązanych z hutami przetwórców żelaza pod nazwą „Interessengemeinschaft der Konzernfreien Werke Deutschlands”.

Obecnie możemy podać do wiadomości naszych czytelników, że walka prowadzona przez „Interessengemeinschaft der Konzernfreien Werke Deutschlands” zakończyła się poważnym sukcesem tej organizacji — sukcesem, do którego w zdecydowany sposób przyczynił się rząd Hitlera.

Wolni przetwórcy żelaza w Niemczech zwrócili się do rządu Rzeszy z memorjałem, w którym wskazali na zupełną niemożność konkurowania z zakładami przetwórczymi hut żelaznych i prosili rząd o obronę.

Akcja ta znalazła poparcie w kołach rządowych, w wyniku czego mianowany został specjalny **Komisarz Rządowy do spraw przemysłu żelaznego**, którego zadaniem jest prowadzenie arbitrażu w sporach pomiędzy hutami a przetwórcami oraz załatwianie

wszelkich spraw związanych z działalnością rynkową hut i warsztatów przetwórczych. Komisarzem tym został mianowany p. Peddinghaus. Komisarz rządowy mianował w poszczególnych okręgach specjalnych urzędników, których zadaniem jest czuwać nad tem, aby przemysł przetwórczy niezależny traktowany był przez syndykaty hutnicze w identyczny sposób, jak zakłady przetwórcze należące do hut.

W związku z powołaniem Komisarza Rządowego do spraw przemysłu żelaznego, przemysł przetwórczy, niezależny od hut, wysunął szereg postulatów mających na celu uporządkowanie stosunków w przemyśle żelazoprzetwórczym; wśród tych postulatów wysunęła się na pierwsze miejsce sprawa emancypacji fabryk przetwórczych, należących do hut, z pod kierownictwa koncernowego hut i stworzenie z nich niezależnych przedsiębiorstw przemysłowych. Dnia 26 kwietnia odbyło się w Düsseldorfie zebranie przedstawicieli hut i przetwórców żelaza, na którym, jak to pisze l'Usine (Nr. 18 z d. 5 maja r. b.) nastąpiła kapitulacja hutnictwa, które zobowiązało się polecić swoim organizacjom sprzedaż:

aby nie stwarzały żadnych różnic cennikowych przy dostawach żelaza dla warsztatów przetwórczych hut i dla wolnych warsztatów przetwórczych,

aby nie przyjmowały zamówień, ani nie wykonywały dostaw po cenach niższych od kosztów własnych.

Jednocześnie huty zgodziły się, aby zakłady przetwórcze, należące do koncernów hutniczych, posiadały zupełnie autonomiczną księgowość.

W związku z dyskusją düsseldorfską przetwórcy wysunęli dezyderat, aby przy izbach handlowych powołane zostały do życia specjalne komisje ekspertów, które określałyby minimum kosztów, poniżej którego robione oferty ulegałyby dyskwalifikacji.

Idąc po linii dezyderatów przetwórców, Komisarz Rządu do spraw przemysłu żelaznego wydał już pierwsze rozporządzenie, na mocy którego wszystkie zakupy, czynione przez koleje w dziale wyrobów kutech, winny być poddane kontroli komisji ekspertów przy Izbie Handlowej w Hagen. Jednocześnie złożony został przez Komisarza wniosek do rządu o mianowanie przy centralnym zarządzie kolei komisarza, któryby przestrzegał, aby zamówienia kolejowe udzielane były w sposób korzystniejszy dla wolnego przemysłu żelazoprzetwórczego, niż to miało miejsce do tej pory.

Wreszcie Komisarz Rządu do spraw przemysłu żelaznego zapowiedział interwencję w sprawie polityki kredytowej państw i banków, które do tej pory podtrzymywały z wielkimi wysiłkami nawet skazane na śmierć koncerny, odmawiając wszelkiej pomocy mniejszym zakładom przetwórczym wolnym.

Trudno jest na razie przewidywać jaki będzie dalszy rozwój wypadków. W każdym razie jedno jest pewne: przemysł przetwórczy znalazł w rządzie Hitlera potężnego protektora, który dla takich czy innych przyczyn prowadzi obecnie do zakończenia niesłychanie krzywdzącego dla wolnego przemysłu przetwórczego stosunku z syndykatami hutniczymi i pragnie postawić wolny przemysł przetwórczy na równej stopie pod względem konkurencji z zakładami przetwórczymi, należącymi do hut.

Omawiając powyższe wypadki, francuska prasa zawodowa wyraża przypuszczenie, że wszystkie posunięcia gospodarcze obecnego rządu Rzeszy mają na celu wywołanie zwyżki cen wyrobów przemysłowych i kosztów utrzymania w Niemczech. **G.**

Z DZIAŁALNOŚCI ZWIĄZKU EKSPORTOWEGO PRZEMYSŁU METALOWEGO PRZETWÓRCZEGO.

Na zasadzie rozporządzeń ministerjalnych o zwrocie cła Związek Eksportowy Przemysłu Metalowego Przetwórczego wystawił w miesiącu kwietniu 1933 r. zaświadczenia eksportowe na wywóz zagranicę następujących wyrobów przemysłu metalowego przetwórczego:

	<i>Waga w kg</i>	<i>Wartość w zł</i>
1. Odlewy żeliwne		
a) rury żeliwne	126 770	43 600.—
b) odlewy budowlane	37 557	38 050.—
	<u>164 327</u>	<u>81 650.—</u>
2. Maszyny i narzędzia rolnicze	410	1 282.—
3. Wyroby ze stali szlachetnej	—	—
4. Blacha pokryta cynkiem	121 452	51 823.—
5. Konstrukcje żelazne i wyroby kotlarskie	—	—
6. Wyroby z blachy	—	—
7. Naczynia blaszane emaljowane	24 067	48 941.—
8. Druć żelazny	80 000	22 815.—
9. Gwoździe	—	—
10. Wyroby żelazne i stalowe	—	—
11. Butle stalowe	—	—
12. Hacele	623	1 310.—
13. Wagony towarowe	—	—
14. Parowozy	—	—
15. Części parowozowe specjalne	—	—
16. Inne części parowozów i wagonów	—	—
17. Tendry	—	—
18. Rury kompensacyjne	—	—
19. Przewody rurowe	—	—
20. Maszyny włókiennicze	67 727	146 436.—
	<u>458 606</u>	<u>354 257.—</u>

LIST OTWARTY ZWIĄZKU NIEMIECKICH INŻYNIERÓW DO KANCLERZA RZESZY.

W Nr. 18-ym Wiadomości Związku Niemieckich Inżynierów „V^DI Nachrichten” z d. 3 maja 1933 r. został ogłoszony list tego Związku do kanclerza Rzeszy Niemieckiej. Ze względu na to, że list ten charakteryzuje stosunek znanego całemu światu inżynierskiemu zbiorowego ciała najwyższej niemieckiej inteligencji technicznej do przewrotu polityczno-gospodarczego, jaki nastąpił wskutek dojścia do władzy partii narodowo-socjalistycznej w Niemczech pod przewodnictwem obecnego kanclerza Rzeszy Adolfa Hitlera, przytaczamy treść jego w możliwie dokładnym tłumaczeniu.

Berlin NW 7, 26 kwietnia 1933

Panie Kanclerzu Rzeszy!

Jako kierownik Rządu Niemieckiego wezwał Pan nasz lud do uczczenia wielkiego Święta Pracy Narodowej. Poza wszystkimi szrankami czują się Niemcy wszelkich zawodów wcielonymi duchem i ciałem w szeregi hufców niemieckiej pracy.

Niemieccy inżynierowie, którzy przed 77 laty w młodzieńczym porywie zbudowali sobie dom Związku Niemieckich Inżynierów, jako miejsce swojej pracy naukowo-technicznej nad stworzeniem i rozwojem ojczyzniego przemysłu, są dumni, że mogą pod kierownictwem Rządu Narodowego walczyć na froncie stworzonej przez siebie Armji Odbudowy.

My, trzydziestotysięczna rzesza niemieckich inżynierów różnych specjalności ze wszystkich zakątków Niemiec, przynosimy do tej walki głęboką miłość Ojczyzny, oddanie się swojemu powołaniu i chęć podporządkowania się wszelkim założeniom naszej odpowiedzialnej pracy.

Dla nas niemieckich inżynierów stało się już tradycją łączenie ducha wynalazczości i postępu z umiejętnością wykonania w owocną jedność. Witamy to zjednoczenie pracy umysłowej i fizycznej, które przez Święto Pracy Narodowej zostało podniesione do roli zasadniczego filaru odbudowy.

Takim duchem owiany Związek Niemieckich Inżynierów, w planowej rozbudowie dotychczasowych prac, postanawia położyć w swej działalności szczególny nacisk na poczynania:

które dadzą pracę naszym rodakom niemieckim;

które poprzez akcję osiedleniową i rozluźnienie wielkomijskich skupisk stworzą dalsze powiązanie niemieckiego ludu z ziemią;

które poprzez szkoły i domy rodzicielskie stworzą więź ducha i pracy wszystkich tych, z których — bez względu na pochodzenie i wiek — składają się hufce twórczości technicznej;

które zapewnią niemieckiemu ludowi zaopatrzenie w plody ziemi niemieckiej;

które służą pogotowiu obronnemu i tą drogą zapewniają bezpieczeństwo niemieckiej Ojczyźnie.

W duchu wielkich tradycji całych pokoleń niemieckich inżynierów ślubujemy całą naszą wiedzę i moc, całe nasze niemieckie jestestwo poświęcić tej odbudowie.

Jako niemieccy inżynierowie, czujemy się owiani duchem wielkiego Króla Pruskiego, na którego grobowcu dnia 21 marca 1933 wyświęcone zostało hasło nowej ery Niemiec: Nie ostoi się żadne państwo, o jakimkolwiek ustroju, jeżeli jego obywatele nie będą wszyscy zgodnie dążyli do utrzymania swojej wspólnej Ojczyzny.

Zarząd Niemieckich Inżynierów

<i>Krauss</i>	<i>Konz</i>	<i>Nägel</i>
<i>Przewodniczący</i>	<i>Wiceprzewodniczący</i>	<i>Kurator</i>

Lange, Lauster, Lindemayer, Lwowski, Moeller, Petersen, Rosdeck, Schenk, Schreiber.

Członkowie Zarządu

G. Matschoss *W. Hellnich*
Dyrektorzy.

i Przewodniczący Oddziałów Okręgowych i Grup Lokalnych.

HANDEL ZAGRANICZNY POLSKO - CZESKOSŁOWACKI.

Czeskosłowackie Stowarzyszenie popierania rozwoju stosunków gospodarczych i kulturalnych ze Wschodem wydaje w Pradze miesięcznik p. t. „L'Exportateur Tchecoslovaque”, w Nr. 1 (kwietniowym) z r. b. tego czasopisma, wydawanego w zasadzie w języku francuskim, znajdujemy na naczelnym miejscu dwa artykuły w języku polskim: w pierwszym z nich

zatytułowanym: „Zagraniczny handel polsko-czeskosłowacki”, p. dr. V. Girsy poseł Rzeczypospolitej Czeskosłowackiej w Warszawie, daje obraz statystyczny handlu zagranicznego polsko-czeskosłowackiego, dodając do niego krótki komentarz, — w drugim zaś p. dr. Franciszek Pavlásek omawia obszernie „Stosunki handlowe czesko-polskie”. Artykuł Pana Posła Girsy przytaczamy poniżej w całości, odkładając streszczenie wywodów dr. Pavlásk do następnego numeru „Przemysłu Metalowego”.

„Rozwój zagranicznego handlu czeskosłowacko-polskiego uległ w ostatnich latach gruntownej zmianie. Po zawarciu umowy handlowej w roku 1925-tym potęgowała się ciągle wymiana towarów aż do roku 1929-go, przyczem wzrosło też do roku 1928-go saldo na korzyść Polski, jak widać z następującego zestawienia (w tysiącach koron czeskosłowackich):

Rok	Cały obrót w 1000	Przywóz w 1000	Wywóz w 1000	Saldo dla Polski w 1000	Czeskosłow. pasywa w %/o w stosunku do ogóln. obrotu
1925	1 896 374	1 238 230	658 144	580 086	30 589
1926	1 459 646	1 096 238	363 408	732 830	50 206
1927	1 683 836	1 022 619	661 217	361 402	21 463
1928	2 114 633	1 263 789	850 844	412 945	19 529
1929	2 184 370	1 296 885	887 485	409 400	18 742

Od roku 1930-tego zaczął wzajemny zagraniczny handel szybko spadać:

1930	1 506 532	881 638	624 894	256 744	17 042
1931	997 839	619 104	378 735	240 369	24 088
1932	564 000	375 000	189 000	186 000	32 970

styczeń

1933	26 075	15 384	10 691	4 693	
------	--------	--------	--------	-------	--

luty

1933	21 000	13 000	8 000	5 000	
------	--------	--------	-------	-------	--

Z powyższych danych statystycznych, szczególnie z r. 1932 i z pierwszych 2 miesięcy b. r. widać wyraźnie, jak wzajemna wymiana towarów szybko spadła, przy stałym utrzymywaniu się polskiego salda i procentowym zwiększaniu się czeskosłowackiego salda ujemnego (aktywa wyniosły w roku 1932-gim na korzyść Polski 192 miljn. Kc; ogółem aktywa polskiego handlu zagranicznego 838 miljn. Kc.).

Przyczyny tkwią nietylko w kryzysie gospodarczym, który nawiedził oba państwa wskutek gospodarczego kryzysu światowego, lecz głównie w tem, że zmieniły się zasadniczo i inne warunki wzajemnego handlu.

Jest rzeczą zrozumiałą, że zmiany te wywołały obustronnie konieczność nowych pertraktacji handlowo-politycznych obydwu rządów, w tym celu, aby wstrzymać dalsze zmniejszanie się wzajemnego obrotu zagranicznego handlu, następnie w celu szukania drogi wiodącej do zwiększenia wymiany towaru między dwoma sąsiadami, których łączą nietylko wspólne tysięcznokilometrowe granice, lecz i ciągle mnożące się wspólne zadania i interesy w dziedzinie środkowo-europejskiej polityki.

Należy się spodziewać, że pomimo obecnych trudności nastąpi ściślejsze zbliżenie się obu państw na polu gospodarczym, i że wzajemne dążenia w tym kierunku skończą się pomyślnym rezultatem.

Oba państwa się nawzajem uzupełniają, co już kilkakrotnie podkreślono.

Polska ma liczne rodzaje towarów i cały szereg wartościowych surowców, które mają zbyt w Czechosłowacji. Natomiast rozwinięty przemysł czeskosłowacki może pokryć większą część potrzeb rynku polskiego.

Przy organizacji wywozu w obu państwach należy fakt ten stale mieć na względzie. Tak przyczynimy się do wzajemnego utrwalenia ciężko zdobytej niepodległości obu naszych słowiańskich państw.

NOWE OŚWIETLENIE DRÓG.

W początkach ubiegłego miesiąca odbyła się w Belgji inauguracja oświetlenia pewnego odcinka drogi na przestrzeni jednego kilometra zapomocą lamp sodowych Philora. Inauguracja ta, która była wielkim sukcesem dla nowych lamp elektrycznych bez drucików, została dokonana w obecności przedstawicieli rządu, władz administracyjnych, przemysłu elektrycznego oraz prasy.

Aby zdać sobie dokładnie sprawę z tego jakie miała znaczenie powyższa inauguracja dla dróg belgijskich, trzeba wiedzieć jak się przedstawia obecnie kwestja oświetlenia dróg. Otóż zastanawiano się nad projektem oświetlania dróg zapomocą reflektorów ustawionych na ruchomych pojazdach, lecz stale zwiększający się ruch automobilowy, a zarazem i ilość wypadków na drogach wykazały, że projekt ten nie da zadowalających rezultatów. Z drugiej strony zachodzi pytanie czy można zgodzić się na to, ażeby drogi, które pochłonęły tyle kosztów przy budowie i pochłaniają w dalszym ciągu przy konserwacji były bezużyteczne podczas conajmniej jednej trzeciej doby? Technicznie sprawa oświetlania dróg została już rozwiązana przy pomocy żarówek elektrycznych, — natomiast z punktu widzenia oszczędnościowego kwestja ta jest stale aktualną, albowiem oświetlenie dróg przy pomocy lam elektrycznych jest bardzo kosztowne. Kwestja ta została rozstrzygnięta przez wynalezienie i udoskonalenie lampy sodowej, która ma nie tylko tę zaletę, że jest bardzo oszczędna, lecz daje również światło doskonale nadające się do oświetlania dróg.

Ażeby ocenić różnicę pomiędzy zwykłym oświetleniem elektrycznym a oświetleniem pochodzącym z lamp sodowych, dodano do próbnego odcinka oświetlonego lampami sodowymi dwa odcinki porównawcze o oświetleniu zwykłym żarówkowym. Z powodu gęstych gałęzi drzew zaszła konieczność zawieszenia lamp na 7½-metrowej wysokości (najwyższa wysokość 12 m.) nad powierzchnią drogi oraz zmniejszenia odległości pomiędzy dwiema lampami z jednej strony drogi do 50 metrów. Odcinek próbny miał 1025 metrów długości; był on oświetlony 42 lampami po 100 watów, ustawionymi w piątkę; lampy te zużywały łącznie 4,2 kw, co stanowi 4,1 watów na jeden metr drogi.

Jeden z odcinków porównawczych miał 700 metrów długości i znajdował się w przedłużeniu odcinka oświetlonego lampami sodowymi; był on oświetlony zapomocą 32 lamp żarówkowych po 300 watów (reflektory użyte na powyższych dwóch odcinkach były identyczne). Drugi odcinek porównawczy znajdował się pod kątem prostym do dwóch poprzednich. Miał on 350 metrów długości i był oświetlony przy pomocy 16 lamp żarówkowych po 300 watów, lecz reflektory na tym odcinku były odmiennego typu i były zaopatrzone w szkła opalowe.

Na wszystkich trzech odcinkach światło było jednakowe. Na odcinku oświetlonym lampami sodowymi przypadało na jeden metr drogi 4 watów użytego prądu; na pozostałych dwu odcinkach na oświetlenie jednego metra drogi przypadało 13 watów. A więc nowe oświetlenie zużywa trzykrotnie mniej prądu od zwykłego oświetlenia elektrycznego. Należy przytem przyjąć pod uwagę wysokość na jakiej były zawieszony reflektory. Przy dowolnie wybranej wysokości zawieszenia lamp można zaoszczędzić jeszcze więcej

prądu, albowiem dla oświetlenia elektrycznego zwykłego można zmniejszyć zużycie prądu na jeden metr drogi do 10 woltów, natomiast przy lampach sodowych — do 2,5 woltów, co daje w sumie oszczędność od 4 do 5 razy większą.

Ceny metali według notowań giełdy londyńskiej w dn. 9. V. 1933 r. w złotych po kursie dnia za tonnę metr.

Aluminium	2959	Miedź standard	972
Antymon	658	Ołów miękki	357
Cyna standard	5391	Nikiel	7175
Cynk hutniczy	455	Rtęć	7629
Miedź elektrolityczna	1084	Srebro za 1 kg	80

Na rynku londyńskim ceny metali w pięcym tygodniu, w porównaniu z ostatnimi przez nas notowanymi, przedstawiały się następująco: aluminium, antymon i nikiel — bez zmiany; pozostałe metale, z wyjątkiem rtęci i srebra, wzrosły w cenie — cyna o ok. 5%, miedź standard o ok. 5%, miedź elektrolityczna i cynk o ok. 3% i cłów o ok. 9%. Natomiast rtęć spadła o ok. 1% i srebro o ok. 2%.

Ceny metali w Warszawie.

F-ma „POLTHAP” Warszawa, Pańska 83 (dom własny). Tel. 330-65 notuje w ostatnim tygodniu następujące ceny ze składu w Warszawie:

Miedziana blacha	zł 2,70— 3,40
Mosiężna blacha	„ 2,40— 3,40
Mosiężne pręty	„ 2,10— 2,95
Nowosrebrna blacha	„ 4,10— 5,—
Aluminjowa blacha	„ 5,80—11,—
Aluminjowe druty	„ 6,50
Cyna w blokach	„ 5,40
Ołów	„ 0,65
Aluminium hutnicze	„ 3,65

Dom handlowy A. GEPNER notował w ostatnim tygodniu następujące ceny metali:

Cyna Banka w blokach	zł. 6,20 za kg.
Ołów hutniczy	„ 0,65 „ „
Cynk hutniczy	„ 0,80 „ „
Antymon	„ 1,05 „ „
Aluminium hutnicze	„ 3,80 „ „
Blacha miedziana	„ 2,75—3,40 za kg.
„ mosiężna	„ 2,50—3,50 „ „
„ cynkowa do krycia dachów	„ 0,95—0,98 „ „
„ „ celów przem.	„ 1,— „ „
Nikiel w kostkach	„ 9,50 „ „

Cena blachy cynkowej.

Biurow Sprzedaży Polskich Walcowni Cynku w Katowicach notuje następujące ceny blachy cynkowej:

I. Dla hurtowników przy kupnie na własny rachunek i do sprzedaży w drodze komisowej:

przy kupnie 30 t. naraz zł. 850,00 za 1 000 kg

przy kupnie mniej niż 30 t. „ 870,00 za 1 000 kg

II. Przy sprzedaży przez hurtowników i kupców uprzywilejowanych nie w drodze komisowej — odsprzedawcom:

zł. 915,00 za 1 000 kg

III. Przy sprzedaży przez hurtowników i kupców uprzywilejowanych ze składu konsumentom:

zł. 950,00 za 1 000 kg

Parytet: st. kol. Chebzie.

Cena blachy ocynkowanej.

Cynkownia Warszawska notuje następujące ceny blachy żelaznej ocynkowanej za 1 kg. franco stacja Warszawa.

Blacha żelazna ocynkowana gatunku najwyższego:

711×1 422×0,45 mm 0 zł 91 gr.

711×1 422×0,50 mm 0 „ 89 „

1 000×2 000×0,50 mm 0 „ 91 „

Blachy 2-go gatunku o 6% tańsze.

Ceny bez zobowiązania.

Cena odlewów żeliwnych.

Podług notowań Grupy V (Odlewni) Polskiego Związku Przemysłowców Metalowych cena odlewów żeliwnych surowych dla Warszawy wynosi od 0,58 zł do 1,20 zł za 1 kg. loco fabryka.

Ceny odlewów glinowych.

Warszawskie odlewnie notują ceny surowych odlewów glinowych (aluminjowych) od 9 do 14 złotych za kilogram.

Ceny rur żeliwnych.

Biurow Sprzedaży Rur Zjedn. Odlewni „Ruropol” w Warszawie ul. Nowy Świat 35 notuje następujące ceny w złotych za 100 kg., obowiązujące do odwołania:

Rury wodociągowe (stojące lane) zł 49.—
+ dopłata rozmiarowa

Fasony zależnie od typu i rozmiaru o zł 13 do 25 drożej za 100 kg.

Ceny powyższe należy rozumieć franco wagon stacja załadowania przy pełnowagonowych zamówieniach.

Ceny wyrobów ogniotrwałych.

Związek Fabryk Wyrobów Szamotowych i Ogniotrwałych notuje następujące ceny z ważnością od dn. 10 września 1930 r. aż do odwołania. Ceny rozumieją się w złotych za 100 kg. franco wagon stacja załadowania.

Cegła ogniotrwała zwyczajna	zł 8,80	Cegła kotłowa normalna	zł 20,50
Cegła kopulakowa normalna	„ 14,30	Cegła kotłowa tasonowa	„ 23.—
Cegła kopulakowa tasonowa	„ 15,40	Zaprawa	„ 8.—
			„ 10,50

Patenty udzielone przez Urząd Patentowy.

17101. *Standard Oil Development Company (New York, N. Y. St. Zj. Am.)*. Sposób oczyszczania olejów węglowodorowych i urządzenie do wykonywania tego sposobu.
17162. *Jenkins retroleum Process Company (Chicago, Illinois, St. Zj. Am.)* Sposób otrzymywania lekkich węglowodorów z węglowodorów ciężkich i urządzenie do wykonywania tego sposobu.
17246. *Witthelm Ehmann (I eplitz-Schönau, Czechosłowacja)*. Wiązająca powata paleniska.
17309. *Franz Seutert (Wiedeń, Austria)* i *Hans Seufert (Wiedeń, Austria)*. Krosna oczkowe wielonitkowe do wzmacniania waty zapomocą tkaniny oczkowej.
17225. *Franz Meiwald (Wiedeń, Austria)*. Dziana powłoka ochronna węzowa i maszyna do wykonywania tej powłoki.
17191. *Aktiebolaget Fribergs Högvacuumumpump (Stockholm, Szwecja)* i *Georg Victor Wrangle (Stockholm, Szwecja)*. Sposób i urządzenie do garbowania skór i podobnych materiałów.
17069. *J. P. Bemberg Aktiengesellschaft (Wuppertal-Oberbarmen, Niemcy)*. Urządzenie do doprowadzania roztworu przewodniczącego w maszynach przewodniczących do sztucznego jedwabiu.
17113. *August Bosse (Praga, Czechosłowacja)*, *August Seidel (Praga, Czechosłowacja)* i *Hugo Sedlacek (Praga, Czechosłowacja)*. Sposób wytwarzania acetylocelulozy z małodrzewiastych materiałów celulozowych i przedzenia sztucznych nici z tej celulozy, jako też urządzenie przedziałnicze do wytwarzania tych nici.
17133. *Bruno Höflinger (Ryga, Łotwa)*. Urządzenie do gromadzenia krwi.
17161. *Christe Joannides (Londyn, Wielka Brytania)*. Sposób wyrobu sztucznego uzębienia z kauczuku i podobnych materiałów i urządzenie do wykonywania tego sposobu.
17352. *Charles Henri Dannequin (Livry-Gargan, Francja)*. Urządzenie i przyrząd do znieczulania zębów.
17235. *Societe Anonyme dite: Les Vaporisateurs Marcel Franck (Paryż, Fr.)*. Urządzenie do szczelnego zamykania rozpylaczy kieszonek.
17214. *Felten & Guillaume Carlswerk Aktiengesellschaft (Köln, Mülheim, Niemcy)*. Urządzenie zapobiegające utlenianiu się metali w spúście zbiorników topielnych.
17140. *Mannesmannröhren-Werke (Düsseldolr, Niemcy)*. Sposób chłodzenia metalowych przedmiotów wydrążonych zapomocą odlewu odśrodkowego oraz urządzenia służące do tego celu.
17169. *Krämer & Co. (Duisburg, Niemcy)*. Obudowa kanału i kamień kanałowy do prowadzenia ciekłego metalu.
17272. *Theodor Brinkmann (Haspe, Niemcy)*. Sposób odlewania syfonowego bloków, brył i podobnych odlewów oraz urządzenie służące do tego celu.
17645. *Herman Ladner (Kraków, Polska)* i *Izydor Beer (Warszawa, Polska)*. Zamek do kufrów.